

Introïtustekst: Exodus 3, 13-14, Naardense vertaling

Dan zegt Mozes tot God:
ziedaar, ik zal aankomen
bij de zonen Israëls
en tot hen zeggen:
de God van uw vaders
heeft mij tot u gezonden!-
als zij tot mij zeggen: wat is zijn naam?,
wat zal ik dan tot hen zeggen?

Dan zegt God tot Mozes:
ik zal er zijn *, zoals ik er ben! Hij zegt:
zó zul je tot de zonen Israëls zeggen:
Ik-zal-er-zijn heeft mij tot u gezonden!

Lezing: Johannes 20, 1-18 (NBV)

Vroeg op de eerste dag van de week, toen het nog donker was, kwam Maria uit Magdala bij het graf. Ze zag dat de steen van de opening van het graf was weggehaald. Ze liep snel terug naar Simon Petrus en de andere leerling, van wie Jezus veel hield, en zei: 'Ze hebben de Heer uit het graf weggehaald en we weten niet waar ze hem nu neergelegd hebben.' Petrus en de andere leerling gingen op weg naar het graf. Ze liepen beiden snel, maar de andere leerling rende vooruit, sneller dan Petrus, en kwam als eerste bij het graf. Hij boog zich voorover en zag de linnen doeken liggen, maar hij ging niet naar binnen. Even later kwam Simon Petrus en hij ging het graf wel in. Ook hij zag de linnen doeken, en hij zag dat de doek die Jezus' gezicht bedekt had niet bij de andere doeken lag, maar apart opgerold op een andere plek. Toen ging ook de andere leerling, die het eerst bij het graf gekomen was, het graf in. Hij zag het en geloofde. Want ze hadden uit de Schrift nog niet begrepen dat hij uit de dood moest opstaan. De leerlingen gingen terug naar huis. Maria stond nog bij het graf en huilde. Huilend boog ze zich naar het graf, en daar zag ze twee engelen in witte kleren zitten, een bij het hoofdeind en een bij het voeteneind van de plek waar het lichaam van Jezus had gelegen. 'Waarom huil je?' vroegen ze haar. Ze zei: 'Ze hebben mijn Heer weggehaald en ik weet niet waar ze hem hebben neergelegd.' Na deze woorden keek ze om en zag ze Jezus staan, maar ze wist niet dat het Jezus was. 'Waarom huil je?' vroeg Jezus. 'Wie zoek je?' Maria dacht dat het de tuinman was en zei: 'Als u hem hebt weggehaald, vertel me dan waar u hem hebt neergelegd, dan kan ik hem meenemen.' Jezus zei tegen haar: 'Maria!' Ze draaide zich om en zei: 'Rabboeni!' (Dat betekent 'meester'.) 'Houd me niet vast,' zei Jezus. 'Ik ben nog niet opgestegen naar de Vader. Ga naar mijn broeders en zusters en zeg tegen hen dat ik opstijg naar mijn Vader, die ook jullie Vader is, naar mijn God, die ook jullie God is.' Maria uit Magdala ging naar de leerlingen en zei tegen hen: 'Ik heb de Heer gezien!' En ze vertelde alles wat hij tegen haar gezegd had.

Overweging

Vroeg in de morgen, donker was het nog,
zijn wij gegaan, een keer,
nog in ons hart de dichtheid van de nacht.

Deze afgelopen dagen, terwijl ik erover nadacht hoe wij dit jaar Pasen kunnen vieren, hoe de ervaring van opstanding, de ervaring 'hij leeft!' dit jaar in óns kan gaan leven, toen dacht ik steeds aan dit lied. Toen ging dit lied met me mee.

Vroeg in de morgen, donker was het nog,
zijn wij gegaan, een keer,
nog in ons hart de dichtheid van de nacht.

Het gaan. Met dichtheid van nacht in het hart. Een troep die sloft en zwerft, de richting kwijt. En die stem die ons ooit op weg heeft doen gaan, die woorden die ons onrustig maakten en die ons deden gloeien, horen wij die stem nog? Of horen wij de galm? Klinken de woorden nog in ons? Of horen wij de echo?

Wij hebben het ervaren als gemeenschap. Het gevoel de richting kwijt te zijn in het gevoel elkaar kwijt te zijn. Geen toegang meer te hebben tot wat ons ooit zo krachtig met elkaar verbond. De ervaring dat wat ons ooit zo droeg en in beweging zette hol dreigt te gaan klinken als wij er niet langer in slagen elkaar vast te houden. En de enorme pijn die dat doet.

En nu ervaren wij het in de wereld om ons heen. Het gevoel compleet de richting kwijt te zijn. Deze oorlog. Draaien wij in kringetjes? Is er geen weg? Waarom deze pijn? Waarom leren wij mensen niet? En waarom zijn wij hier niet bereid om die keuzes te maken die wij sowieso nú moeten gaan maken willen wij onze aarde leefbaar houden. Waarom luisteren wij niet naar de waarschuwend stemmen die zó helder zijn? Waarom blijven wij alsmaar de verkeerde kant op gaan met elkaar?

Vroeg in de morgen, donker was het nog,
zijn wij gegaan, een keer,
nog in ons hart de dichtheid van de nacht.

Vroeg op de eerste dag van de week, toen het nog donker was, kwam Maria uit Magdala bij het graf...

Maria gaat op weg. Maar de richting, die is zij helemaal kwijt. De stem die haar heeft geroepen, die haar heeft gered uit haar ziekte, gered van de demonen, die stem is verstomd. Maria gaat op weg en in haar hart is het nacht. Zij heeft niets meer te verwachten en niets meer te hopen. Waarom gaat zij dan eigenlijk? Wat wil zij? Misschien is het de nagalm van die stem die haar doet gaan. Misschien is het haar liefde die door die stem is gewekt. Maria heeft niets meer te verwachten, maar zij heeft nog wel iets te geven. En dus gaat zij op weg om voor het dode lichaam van Jezus te zorgen. Dus gaat zij op weg door het donker.

Maria heeft niets meer te verwachten. En dus kan zij het niet plaatsen als het graf er niet zo uitziet als zij het verwachtte. Zij heeft niets meer te verwachten en dus ziet zij ook niets. Niet in de vroege morgen als zij ziet dat de steen is weggerold en als zij wegloopt om de leerlingen te waarschuwen. En ook later niet als het al lang licht is. Na deze wonderlijke wedloop van de twee mannen, als zij weer alleen is bij het graf. Zij verwacht niets en dus dringen ook de engelen die tot haar spreken niet tot haar door. Zij verwacht niets en dus ziet zij een tuinman in de man die haar aanspreekt. In haar hart is nog de dichtheid van de nacht. Tot zij haar naam hoort. 'Maria'.

Jij bent niet die wij dachten. Uit het vuur
riep ons bij naam een stem.
Wij zagen niets. Jij riep: 'Ik zal er zijn'.

'Maria'. En opeens is het ochtend. Opeens is het licht. Duizendschoon en schitterend. 'Rabboeni'.

Opeens is alles veranderd. – Maar wat er precies is gebeurd, dat kun je niet vasthouden. Je kunt het niet vatten. Je kunt er niet over beschikken. Wat er precies is gebeurd dat is teer en ongrijpbaar. En je kunt ook niet blijven in dat moment en op de plaats van dat moment. Maria wordt weer op weg gestuurd. ‘Ga naar mijn broeders en zusters...’

En Maria gaat. Zij gaat naar de leerlingen en zij vertelt wat tot haar is gezegd. De eerste apostel is zij. Apostel van de apostelen. Maria gaat weer op weg en volgens de legende blijft zij reizen. Blijft zij verkondigen.

Vroeg in de morgen, donker was het nog,
zijn wij gegaan, een keer,
met niets dan in ons hart: ‘Ik zal er zijn’.

Hoe vieren wij dit jaar Pasen? Hoe kan de ervaring ‘hij leeft!’ ook in ons gaan leven? Hoe kunnen wij in onze wereld opstanding ervaren en vieren? Hoe kunnen wij nu gaan? Luisterend naar de teksten en naar de liederen die hier vandaag klinken probeer ik als het ware wat bagage aan te reiken die ons misschien kan helpen bij het gaan.

En dan denk ik allereerst aan Maria. Die op weg gaat terwijl het donker is in de wereld en donker is in haar hart. Maria die niets meer verwacht. Maar die toch de nacht in gaat en de nacht doorgaat omdat zij nog iets heeft te geven. Daar waar ons leven heel donker is en zwaar, daar kan dit gaan van Maria door de nacht misschien voorbeeld zijn voor ons eigen gaan door het donker.

Ten tweede denk ik aan het woord ‘opstanding’. Opstanding heeft met opstand te maken. Met opstandigheid. Met opstaan tegen alles wat het leven verwingt en vernietigt. Wie Pasen viert, wie opstanding viert, die legt zich niet neer bij de kruizen in onze wereld. Onze opstandigheid is een kracht. Onze verontwaardiging is een kracht. Het is een kracht die ons aanzet tot actie. Een kracht die ons in beweging kan brengen. Een kracht die ons kan doen helpen. Het is een kracht tegen de verlamming en tegen de machteloosheid. En daarmee is onze opstandigheid en onze verontwaardiging een kracht die ook onszelf ervoor kan beschermen ons naar beneden te laten trekken door wat er gebeurt.

En dan denk ik aan onze liturgie. Aan wat wij hier met elkaar doen als wij op zondag met elkaar zingen en bidden. Als wij op zondag brood en wijn met elkaar delen en als wij niet alleen vandaag maar elke zondag van het jaar met elkaar de opstanding vieren. Kerken zijn oefenplekken voor een andere wereld. Kerken zijn herinnerplekken. Wij vertellen elkaar de verhalen van de mensen die ons zijn voorgedaan. Die roepstem achterna. Wij vertellen elkaar de verhalen van de mensen die de dood hebben weerstaan. Wij vertellen elkaar de verhalen van mensen die opstanding hebben ervaren. Wij herinneren elkaar aan hoe wij mensen bedoeld zijn. Wij herinneren elkaar aan het visioen van vrede. Wij bidden. Wij proberen te delen. Wij houden elkaar gaande, ook daar waar onze wegen niet dezelfde zijn. Wij zoeken elkaar daar waar wij elkaar kwijtraken onderweg. En ook al zien wij het niet en ervaren wij het niet, met elkaar houden wij koppig vast aan die grootse belofte van het Koninkrijk Gods.

En naast deze vooral actieve houdingen van gaan door de wereld denk ik nu ook aan meer passieve, meer ontvankelijke houdingen. Als het goed is vullen die twee, de actieve en de passieve, elkaar aan en houden elkaar in balans. Zo denk ik nu aan die dans. Die dans van het leven. Die dans van de schepping. Tegen alle ervaringen van verstoring in mogen wij ons toevertrouwen aan die dans. Toevertrouwen aan de schepping die ons draagt. Aan de aarde die ons draagt. Aan de zon en aan de wind die ons troosten en strelen. En daar waar wij ons toevertrouwen aan die dans, daar leren wij mensen misschien ook om die dans van de schepping niet langer zo te verstoren.

En tenslotte denk ik aan het horen van die stem. Opstanding, dat is eigenlijk opwekking. Dat is opgewekt worden. Passief dus. Het is iets dat aan ons gebeurt, niet iets dat we zelf kunnen en doen. We kunnen ons niet aan onze eigen haren uit het moeras trekken. Die stem die ons roept die is buiten onszelf. Die opent ons van buitenaf. Maar wij kunnen ons wel oefenen in ontvankelijkheid. Wij kunnen ons oefenen in het horen van die zachte bries. In het horen van die naam die op stilte lijkt. 'Alsof iemand ons bij naam en toenaam heeft geroepen.' Wij kunnen ontvankelijk zijn voor het zachtjes aangeraakt worden in ons binnenste. Ademende aanwezigheid. Wij kunnen ontvankelijk zijn voor die tere ervaring 'hij leeft!'

Het zal in alle vroegte zijn. Als toen...

Amen

Slottekst: M. Vasalis

Een witte ochtend, eerste dooi
de lucht wit-grijs, egaal gespreid
en aan de lange horizon
welt nu een witte zon.

Geen wind, beweging of geluid.
Er botten waterdruppels uit;
aan iedere tak en iedere struik
zijn knoppen licht.

Een hartstochtloze en totale aanwezigheid
maakt zich nu kenbaar en het is
of in een diepe adempauze van de tijd,
dichtbij, een pasgeboren kind
zich stil, volmaakt en ademend bevindt.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl